

Övergripande miljöfrågor m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet 20 motionsyrkanden som rör övergripande miljöfrågor m.m. från den allmänna motionstiden 2010. De frågor som tas upp rör bl.a. miljöpolitikens mål, rättsliga frågor, miljöpåverkan av vindkraft, täkter och miljöforskning.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden. I betänkandet finns 7 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Utskottets överväganden	6
Miljöpolitikens mål	6
Rättsliga frågor m.m.	10
Miljöpåverkan av vindkraft	13
Täkter	16
Miljöforskning	18
Kosterhavets nationalpark	20
Reservationer	22
1. Miljöpolitikens mål, punkt 1 (S, MP, V)	22
2. Miljömålen i samhällsplaneringen, punkt 2 (MP, V)	23
3. Rättsliga frågor, punkt 3 (MP, V)	23
4. Nedskräpning, punkt 4 (S, V)	24
5. Terrängkörningslagen, punkt 5 (SD)	24
6. Täkter, punkt 7 (MP, V)	25
7. Miljöforskning, punkt 8 (S, MP, V)	25
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	27
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	27

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Miljöpolitikens mål

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:MJ202, 2010/11:MJ240 yrkande 8 och 2010/11:MJ435.

Reservation 1 (S, MP, V)

2. Miljömålen i samhällsplaneringen

Riksdagen avslår motion 2010/11:T502 yrkande 25.

Reservation 2 (MP, V)

3. Rättsliga frågor

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:MJ432 och 2010/11:N402.

Reservation 3 (MP, V)

4. Nedskräpning

Riksdagen avslår motion 2010/11:MJ283.

Reservation 4 (S, V)

5. Terrängkörningslagen

Riksdagen avslår motion 2010/11:MJ397.

Reservation 5 (SD)

6. Miljöpåverkan av vindkraft

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:MJ201, 2010/11:MJ222, 2010/11:MJ234 yrkandena 1 och 2, 2010/11:MJ319 och 2010/11: MJ390.

7. Täkter

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:Sk398 yrkande 1 och 2010/11: MJ436.

Reservation 6 (MP, V)

8. Miljöforskning

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:MJ240 yrkande 7, 2010/11: MJ332 och 2010/11:MJ449 yrkande 17.

Reservation 7 (S, MP, V)

9. Kosterhavets nationalpark

Riksdagen avslår motion 2010/11:MJ228.

Stockholm den 10 februari 2011

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Bengt-Anders Johansson (M), Lars Hjalmered (M), Johan Löfstrand (S), Rune Wikström (M), Helén Pettersson i Umeå (S), Johan Hultberg (M), Jan-Olof Larsson (S), Anita Brodén (FP), Sara Karlsson (S), Per Åsling (C), Åsa Coenraads (M), Åsa Romson (MP), Irene Oskarsson (KD), Josef Fransson (SD), Jens Holm (V) och Suzanne Svensson (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar i detta betänkande 20 motionsyrkanden som omfattar övergripande miljöfrågor. Yrkandena härrör från motioner som väcktes under allmänna motionstiden 2010. Motionsförslagen avser bl.a. miljöpolitikens mål, rättsliga frågor, miljöpåverkan av vindkraft, täkter och miljöforskning. I betänkandet finns 7 reservationer.

Utskottets överväganden

Miljöpolitikens mål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner (MP, KD) om miljöpolitikens mål.
Jämför reservationerna 1 (S, MP, V) och 2 (MP, V).

Motionerna

I motion T502 (MP) yrkande 25 anförs att miljömålen borde vara styrande för den långsiktiga planeringen, exempelvis genom en stärkt ställning i miljöbalken och plan- och bygglagen. I dagsläget får miljöintresset alltför ofta ge vika för kommersiella intressen. Enligt motion MJ435 (MP) borde en samlad strategi inom ramen för miljömålsarbetet utarbetas för åtgärder som begränsar den svenska konsumtionens miljö- och hälsoeffekter utomlands. I motion MJ202 (MP) föreslås att Sverige bör anta ett mål i syfte att minska det onödiga matavfallet med 20 % på fem år. Att det slängs mycket mat i hela livsmedelskedjan är en viktig fråga när det gäller matens miljöpåverkan. I motion MJ240 (KD) yrkande 8 framhålls att medborgarna genom val av livsstil kan bidra till att nå klimatmålen. Det finns ett behov av lättillgänglig information om hur vår konsumtion och livsstil påverkar klimatet och miljön, t.ex. genom miljömärkning.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet uppmärksamma att riksdagen sommaren 2010 beslutade i enlighet med regeringens proposition Svenska miljömål – för ett effektivare miljöarbete (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10: MJU25, rskr. 2009/10:377). I propositionen presenterades inriktningen för miljöpolitiken och ett effektivare miljö målssystem. För att nå en bred politisk samsyn kring miljöfrågorna föreslogs en parlamentarisk beredning, Miljömålsberedningen. Miljömålsberedningen inrättades den 1 juli 2010 och biträdts av experter och sakkunniga från myndigheter, Regeringskansliet och icke-statliga organisationer. Beredningen ska hantera frågor som kräver politiska avvägningar eller som är särskilt komplexa och ska ge regeringen råd om hur miljö kvalitetsmålen och generationsmålet kan nås på ett sätt som är kostnadseffektivt ur ett samhällsperspektiv. Miljömålsberedningens övergripande uppdrag ska gälla t.o.m. 2020. Den 22 december 2010 överlämnade Miljömålsberedningen delbetänkandet Handlingsplan för att utveckla strategier i miljö målssystemet (SOU 2010:101). Delbetänkandet innehåller ett förslag till handlingsplan för hur strategier bör utvecklas i miljö målssystemet i förhållande till miljö kvalitetsmålen och generationsmålet.

När det gäller motionsförslaget om att miljömålen bör vara styrande för den långsiktiga planeringen vill utskottet erinra om att både miljöbalken och miljö kvalitetsmålen har till syfte att främja en hållbar utveckling. Miljöbalkens mål om att främja en hållbar utveckling kommer till uttryck i balkens portalparagraf (1 kap. 1 §). Enligt portalparagrafen ska samtliga bestämmelser i miljöbalken tillämpas på det sätt som bäst främjar en hållbar utveckling. Miljö kvalitetsmålen uttrycker den miljömässiga dimensionen av hållbar utveckling och konkretiserar miljöbalkens mål om att främja en hållbar utveckling. På så vis ger de vägledning om hur bestämmelserna i miljöbalken ska tillämpas.

I ovan nämnda miljömålsproposition framhålls att en hållbar samhällsutveckling är av yttersta vikt för att nå miljö kvalitetsmålen. Genom verktyg som översiktsplanering, detaljplanering, områdesbestämmelser, miljökonsekvensbeskrivningar, bygglov och rivningslov kan kommunerna delvis styra den långsiktiga utvecklingen i den fysiska miljön. Verktygen är reglerade i plan- och bygglagen och har kopplingar till miljöbalken. Den fysiska planeringen ska utgå från ett helhetsperspektiv, dvs. den ska beakta miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter för samhällsutvecklingen.

Sommaren 2010 beslutade riksdagen även i enlighet med propositionen En enklare plan- och bygglag (prop. 2009/10:170, bet. 2009/10:CU25, rskr. 2009/10:366). I propositionen föreslog regeringen att lagstiftningen ska ge stöd för en mer strategisk översiktsplan som beaktar relevanta nationella, regionala och mellankommunala mål, planer och program. Förändringarna innebär bl.a. att det ska framgå hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med exempelvis regionala klimat- och energistrategier, länsplaner för transportinfrastruktur och miljö kvalitetsmålen.

Med hänsyn till det ovan anförda föreslår utskottet att motion T502 (MP) yrkande 25 lämnas utan vidare åtgärd.

Vad gäller frågan om att begränsa den svenska konsumtionens miljö- och hälsoeffekter utomlands framgår av miljö målspropositionen att det övergripande målet för miljöpolitiken ska vara att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser (generationsmålet). Regeringen menar att detta förutsätter en ambitiös miljöpolitik i Sverige, inom EU och i internationella sammanhang. Generationsmålet ska innebära att förutsättningarna för att lösa miljöproblemen ska vara uppfyllda inom en generation och att miljöpolitiken ska inriktas bl.a. mot att konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt.

Det svenska miljöarbetet behöver ta hänsyn till Sveriges miljöpåverkan i andra länder. Styrmedel och åtgärder måste utformas på ett sådant sätt att Sverige inte exporterar miljöproblem. Detta bör göras tydligare än hittills i miljöpolitiken. Gränsöverskridande miljöpåverkan bör dock inte begränsas till effekter av konsumtion i snäv bemärkelse, utan det är relevant att även

väga in effekter av politiska beslut. Därför ska det i generationsmålet tydliggöras att arbetet med att lösa de svenska miljöproblemen ska ske utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Ett öppet handelssystem är kärnan i en globaliserad ekonomi och nödvändigt för dess återhämtning. Sverige kan t.ex. indirekt påverka produktionsförhållanden och produkters innehåll, framför allt genom märkning. Arbetet för en fri och öppen handel bör samtidigt bidra till handel med miljöförbättrande tekniker och ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart producerade varor och tjänster. Harmonisering av märkning och standarder eller skapandet av nya internationella sådana är en del av denna politik.

Inom EU pågår ett arbete med att synliggöra och ta fram data samt beräkningar av konsumtionens globala påverkan, t.ex. inom ramen för EU:s integrerade produktpolitik, EU:s handlingsplan för hållbar konsumtion och produktion och en hållbar industripolitik, Europeiska miljöbyråns arbete med en resursstrategi, forskningsprojektet Eipot (Environmental Impact of Trade) och EU-projektet REAP (Resources and Energy Analysis Programme). Detta arbete bör följas noga som utgångspunkt för en diskussion om hur den globala miljöpåverkan av svensk konsumtion kan mätas i miljömålssystemet. I syfte att skaffa ett bättre underlag för att bedöma behovet av åtgärder avser regeringen att låta Naturvårdsverket, i samråd med Konsumentverket och Statistiska centralbyrån, följa och i relevanta fall delta i detta arbete.

Inom ramen för Marrakechprocessen och utvecklingen av det 10-åriga ramverket av program för hållbar konsumtion och produktion pågår en rad aktiviteter i olika länder och regioner för att minska påverkan från produkter.

Mot bakgrund av det anförda konstaterar utskottet att Sverige både nationellt och internationellt utifrån olika angreppspunkter arbetar med att begränsa konsumtionens globala miljö- och hälsoeffekter. Utskottet anser därmed att motion MJ435 (MP) kan lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller frågan om att minska matavfallet har landsbygdsministern i svar på en skriftlig fråga (2009/10:586) den 10 mars 2010 instämt i att det är ohållbart att vi slänger så mycket fullgod mat. Regeringen arbetar därför med livsmedelskedjans miljöpåverkan på många sätt, såsom i handlingsplanen *Sverige – det nya matlandet* och i den övergripande strategin för de gröna näringarna *Bruka utan att förbruka*.

Konferensen om klimatsmart mat (Climate Smart Food), som arrangerades under det svenska ordförandeskapet i EU, behandlade många frågeställningar och möjligheter för det fortsatta arbetet vad gäller en hållbar hantering av resurserna i jordbruket och i livsmedelssektorn. Ett resultat av konferensen är att en plattform för forskning om svinnet av mat etablerades. Ett annat är att några medlemsstater har startat ett gemensamt samarbete kring hållbar livsmedelsproduktion och livsmedelskonsumtion där Sverige deltar.

Enligt uppgift till utskottet arbetar Livsmedelsverket med att ta fram information och råd till konsumenter när det gäller livsmedlens miljöpåverkan och hur livsmedelssvinnet kan minskas. Vidare har utskottet fått information om att Naturvårdsverket arbetar med att ta fram en nationell avfallsplan med mål för en rad avfallslag och ett program för att förebygga avfall i Sverige. Att minska det onödiga svinnet av mat är ett prioriterat område där åtgärder och styrmedel enligt verkets mening kommer att behövas. Naturvårdsverket ska senast den 31 maj 2011 redovisa för regeringen hur arbetet fortskrider.

Utskottet har även erfarit att en samverkansgrupp för minskat matavfall (Samma) bildades våren 2010. I Samma sitter representanter från Livsmedelsverket, Naturvårdsverket, Konsumentföreningen Stockholm, Avfall Sverige, SLU, SIWI, Lantmännen, IVL Svenska Miljöinstitutet, Svensk Dagligvaruhandel och Livsmedelsföretagen. Samverkansgruppen har återkommande möten om hur livsmedelsavfallet kan minskas. Den 22 november 2010 genomförde Naturvårdsverket tillsammans med Samma ett seminarium som bl.a. handlade om hur livsmedelssvinnet från butiker, grossister och restauranger kan minskas. Bland deltagarna på seminariet fanns representanter från olika led i livsmedelskedjan, med fokus på grossister, butiker, restauranger och storkök, forskare samt berörda myndigheter och samhällsintressenter.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslår utskottet att MJ202 (MP) lämnas utan vidare åtgärd.

På den skriftliga frågan 2009/10:428 svarade miljöministern den 27 januari 2010 följande angående information om klimatpåverkan. Regeringen har uppmärksammat och tagit fasta på att det finns behov av mer riktad information också till lokala aktörer och att detta i stor utsträckning kan förväntas leda till faktiska förändringar av bl.a. beteende. Regeringen har således valt att byta inriktning från allmän information om klimatfrågan till mer målgruppsanpassad information om möjliga åtgärder för att effektivisera energianvändningen och därigenom minska klimatpåverkan. Från och med den 1 januari 2009 har den kommunala energirådgivningen moderniserats, bl.a. genom att kopplingen mellan energieffektivisering och klimat har förtydligats. Rådgivningen benämns numera kommunal energi- och klimatrådgivning, vars uppgift är att ge opartiska råd i energifrågor och den riktar sig till hushåll, företag och lokala organisationer. Energi- och klimatrådgivningen ska förmedla lokalt och regionalt anpassad kunskap om energieffektivisering, energianvändning och klimatpåverkan samt om förutsättningar att förändra energianvändningen i lokaler och bostäder. Anslagen har ökat och förlängts och i år satsar regeringen närmare 100 miljoner kronor på kommunal energi- och klimatrådgivning. En annan konkret insats är utvecklingen av en informations- och rådgivningsportal för att främja ett ökat genomförande av åtgärderna i energideklarationer för byggnader. Vidare har regeringen föreslagit riktade informationsinsatser till konsumenter och andra aktörer inom livsmedelsindustrin för att höja kun-

skapen om livsmedelskedjans klimatpåverkan. Regeringen har därför beslutat avsätta 9 miljoner kronor för att stärka Livsmedelsverkets samordnande och pådrivande roll under 2009–2011. Dessutom har Naturvårdsverket ett uppdrag att informera om klimatfrågor. Enligt dess instruktion ska verket ansvara för bl.a. information i fråga om miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan.

Utöver dessa åtgärder konstaterar utskottet att Delegationen för hållbara städer, som inrättades 2008, har ett brett uppdrag att verka för hållbar stadsutveckling genom att bl.a. främja tillkomst av goda exempel, sprida information och underlätta export av miljöteknik. Delegationen hanterar även det statliga stöd till hållbara städer som inrättades 2009 för att främja hållbar stadsutveckling. Syftet med stödet är att väsentligen minska utsläppen av växthusgaser. Åtgärder som kan få stöd ska även bidra till att skapa attraktiva och ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbara stadsmiljöer som kan vara förebilder och underlätta kunskapsspridning.

När det gäller miljömärkning noterar utskottet att EU Ecolabel är ett frivilligt europeiskt märkningssystem som har funnits sedan 1992 och som används i tilltagande omfattning. I början av 2010 hade drygt 1 000 licenser beviljats. EU Ecolabel är en del av en aktionsplan om hållbar konsumtion och produktion som antogs av EU-kommissionen den 16 juli 2008. En översyn görs för närvarande av EU Ecolabel, bl.a. i syfte att öka antalet producentgrupper. Vidare startade KRAV och Svenskt Sigill 2007 ett projekt i syfte att minska klimatpåverkan genom att skapa ett certifieringssystem för mat där konsumenterna kan göra medvetna klimatval och företagen kan stärka sin konkurrenskraft. Fler aktörer har anslutit sig och i dag drivs projektet i samverkan med Milko, Lantmännen, LRF, Scan och Skånemejerier. Den 15 juni 2010 hölls seminariet Klart för klimatcertifierad mat. På seminariet presenterades ett regelverk för klimatcertifieringen och några av de första klimatcertifierade produkterna.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser utskottet att motion MJ240 (KD) yrkande 8 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Rättsliga frågor m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avslår motioner (M, S, MP, SD) om rättsliga frågor m.m.

Jämför reservationerna 3 (MP, V), 4 (S, V) och 5 (SD).

Motionerna

Enligt motion N402 (M) går Sverige miste om många goda idéer på grund av krånglig lagstiftning och byråkrati. Det förekommer bl.a. att ett nytt miljö tillstånd krävs för företag som vill göra miljöförbättrande åtgärder, och

det tar tid och kostar mycket pengar. I motion MJ432 (MP) föreslås att regeringen skyndsamt bör göra en översyn av miljöorganisationernas talerätt i syfte att bredda den. I motion MJ283 (S) påtalas behovet av en ökad satsning mot nedskräpning. Både ekonomin och miljön vinner på att skräp hamnar på rätt ställe från början. I motion MJ397 (SD) föreslås att terrängkörningslagen bör reformeras i syfte att underlätta för idrottsföreningar att få dispens för att arrangera motortävlingar i terräng. Utgångspunkten ska därvid vara att en överenskommelse mellan markägare och arrangerande motorförening är tillräcklig.

Utskottets ställningstagande

Frågan om regelförenkling för miljöförbättrande åtgärder behandlades ingående av utskottet i betänkande 2009/10:MJU5. Miljöbalken innehåller många typer av tillståndsprövningar som prövas av olika organ, såsom regeringen, länsstyrelserna och miljödomstolarna. Den vanligaste typen av tillståndsprövning enligt miljöbalken torde vara den som sker enligt förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. I förordningen har regeringen föreskrivit vilka miljöfarliga verksamheter som är tillståndspliktiga. Beroende på typ av ärende prövas tillåtligheten av länsstyrelsen eller miljödomstolen. Tillståndsplikt gäller även vid ändring av verksamheten. Tillstånd behöver dock inte sökas om ändringen är mindre och inte innebär att en olägenhet av betydelse för människors hälsa eller miljön kan uppkomma. En ändring som inte är mindre är alltid tillståndspliktig, även om den skulle innebära miljöförbättringar. Utskottet konstaterar att orsaken till det är att tillståndsmyndigheten ska ges möjlighet att kontrollera att miljöintressena tillgodoses i tillräcklig utsträckning på samma sätt som gäller vid nyanläggningar. Dessutom ska allmänheten ges tillfälle att lämna synpunkter på ändringen. Utskottet finner inte skäl att ompröva sitt tidigare ställningstagande och avstyrker därför motion N402 (M).

Genom riksdagsbeslut sommaren 2010 (prop. 2009/10:184, bet. 2009/10: MJU24, rskr. 2009/10:353) ändrades regeln om miljöorganisationernas talerätt. I propositionen konstaterade regeringen att det kan finnas anledning att göra ytterligare överväganden om miljöorganisationers talerätt i syfte att förbättra genomförandet av Århuskonventionen. Det förslag till ett EU-direktiv om tillgång till rättslig prövning som presenterades 2003 har ännu inte har föranlett någon slutlig unionsrättsakt, och några förhandlingar i fråga om direktivet har inte bedrivits på lång tid. Frågan om direktivet är dock inte avslutad. Regeringen avser att noga följa utvecklingen på området, inte minst tillämpningen av den nu föreslagna förändringen av talerättsregeln, och återkomma i frågan om miljöorganisationers talerätt. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion MJ432 (MP) lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller behovet av en ökad satsning mot nedskräpning anförde miljöministern följande i svar på interpellation 2009/10:377 den 8 juni 2010. I miljömålspropositionen (prop. 2009/10:155) har regeringen under målet God bebyggd miljö konstaterat att frågan om nedskräpning bör prioriteras i högre grad. Regeringen har anslagit medel för flera pågående åtgärder för att minska nedskräpningen. Exempel på det är Naturvårdsverkets arbete för att minska nedskräpningen i samhället, där verket bland annat fördelar medel till Stiftelsen Håll Sverige Rent för dess kampanjer. Ett annat exempel på arbete mot nedskräpning som regeringen bidragit med medel till är ett strandstädningsprojekt som genomförs i regionen Västra Götaland och som innebär att stränder från Lysekil till norska gränsen städas inför somrarna.

Utskottet noterar att Naturvårdsverket enligt verkets regleringsbrev för 2011 ska genomföra en särskild satsning för att främja en minskad nedskräpning. Uppdraget omfattar både nedskräpning i stadsmiljö och i naturen, inklusive problemen med nedskräpning längs våra kuster. I uppdraget ingår att utveckla vägledningen till kommunerna och att utöka informationen till allmänheten. Arbetet bör i valda delar genomföras i dialog med Havs- och vattenmyndigheten (från den 1 juli 2011) och andra berörda aktörer på lokal, regional och nationell nivå. I uppdraget ingår även att utreda behovet av ytterligare åtgärder samt att föreslå och konsekvensutreda hur dessa åtgärder bör utformas. Naturvårdsverket ska redovisa hur arbetet fortlöper till Miljödepartementet senast den 15 april 2011, 2012 och 2013.

Utskottet har även erfarit att Miljödepartementet nyligen har remitterat en promemoria om brottet nedskräpning. För närvarande är brottet nedskräpning reglerat i 29 kap. 7 § miljöbalken (1998:808). Enligt bestämmelsen döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet skräpar ned utomhus på en plats som allmänheten har tillträde eller insyn till för nedskräpning till böter eller fängelse i högst ett år. Det faktum att fängelse ingår i straffskalan för nedskräpning innebär att ordningsbot inte kan utfärdas. I promemorian föreslås att miljöbalken ändras på så sätt att en särskild straffbestämmelse som avser nedskräpning i begränsad omfattning införs. Brottet ska rubriceras nedskräpningsföreseelse, och för en sådan gärning ska det dömas till penningböter. Genom att införa en straffbestämmelse med enbart penningböter i straffskalan för nedskräpning i begränsad omfattning, skapas också förutsättningar för införande av ordningsbot.

Utskottet vill inte föregripa det arbete som pågår och föreslår därför att motion MJ283 (S) lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller undantag från terrängkörningslagen (1975:1313) för att arrangera motortävlingar i terräng konstaterar utskottet att terrängkörningslagens syfte är att skydda allmänna intressen, såsom mark och vegetation, friluftsliv, djurliv, renskötsel, jordbruk och skogsbruk, mot skador och störningar som orsakas av trafik med motordrivna fordon. Terrängkörningslagen förbjuder därför, med vissa undantag, körning på barmark i terrängen

med motordrivna fordon. Eftersom förbudet är till för att skydda allmänna intressen gäller det även markägaren själv. Med undantag av körning i samband med jord- och skogsbruk får markägaren inte köra på sin egen mark, och kan därför inte heller ge någon annan tillåtelse att göra det.

I terrängkörningsförordningen (1978:594) finns ett antal undantag från terrängkörningslagens generella förbud. Bland annat får motordrivna fordon användas inom särskilt anordnade tävlings- eller övningsområden. Enligt Naturvårdsverkets handbok (2005:1) med allmänna råd till terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen bör undantaget från förbudet mot att köra i terräng med motordrivna fordon inom särskilt anordnade tävlings- och övningsområden eller andra liknande områden endast anses omfatta motorbanor i terrängen som är anmälda till kommunen enligt förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Utöver detta undantag får länsstyrelsen, om det finns särskilda skäl, besluta om undantag i enskilda fall. För en enskild person eller en anordnande klubb finns således möjlighet att ansöka om dispens hos länsstyrelsen för en tillfällig tävling som äger rum utanför sådana speciella övnings- eller tävlingsområden som redan är undantagna från terrängkörningsförbudet. Om återkommande körning sker inom ett område, t.ex. vid träning eller regelbundna tävlingar, är området enligt Naturvårdsverkets handbok dock närmast att betrakta som en anläggning för motorsport och ska då anmälas till kommunens miljönämnd enligt förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. För körning i en sådan anläggning behöver man därefter inte söka dispens från terrängkörningslagstiftningen, eftersom körning på motorbanor omfattas av undantaget från terrängkörningsförbudet. Mot bakgrund av det ovan anförda anser utskottet inte att någon åtgärd från riksdagens sida är påkallad. Motion MJ397 (SD) avstyrks därmed.

Miljöpåverkan av vindkraft

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner (S, M, FP, KD) om vindkraftens miljöpåverkan.

Motionerna

I motion MJ222 (M) påtalas att vindkraftverk i anslutning till t.ex. kyrkor kan påverka kulturhistoriska värden. Det bör göras en översyn av reglerna för etableringen av vindkraftverk för att undvika konflikter mellan vindkraftsetableringar och känsliga kulturmiljöer. I flera motioner framförs att närboende bör få möjlighet till kompensation för minskat fastighetsvärde vid vindkraftsetablering (MJ319 (M), MJ390 (S) och MJ234 (FP) yrkande 1). En utredning av rätten till ersättning efterlyses i motionerna. Enligt motion MJ201 (KD) bör regelverket för buller från vindkraftverk utredas.

Större acceptans för vindkraftsetablering skulle uppnås med ett gränsvärde för buller satt till 35 dB(A) 100 meter från ett boningshus ytterväggar. Även motion MJ234 (FP) yrkande 2 rör decibelgränser vid etablering av vindkraftverk. Enligt motionen bör ett gränsvärde för bullerstörningar sättas till 35 dB(A) vid fastighetsgränsen i områden som kan betraktas som tysta.

Utskottets ställningstagande

Vad gäller utbyggnaden av vindkraft vill utskottet inledningsvis uppmärksamma att riksdagen sommaren 2009 beslutade i enlighet med regeringens förslag i propositionen En sammanhållen klimat- och energipolitik – Energi (prop. 2008/09:163, bet. 2008/09:NU25, rskr. 2008/09:301). Propositionen innebar en nationell planeringsram för vindkraft motsvarande 30 TWh år 2020, varav 20 TWh till lands och 10 TWh till havs. Riksdagen ställde sig vintern 2010 även bakom de bedömningar som regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1) utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Där framhöll regeringen att energisystemet behöver utvecklas mot ökad energieffektivitet, klimathänsyn och ökad andel förnybar energi. Utbyggnaden av vindkraften utgör en av de viktigaste delarna i att uppfylla målet om ökad andel förnybar energi. Utskottet vill även påminna om att tillståndsprövningen av vindkraftverk nyligen har setts över (prop. 2008/09:146, bet. 2008/09: MJU27, rskr. 2008/09:258). Lagändringarna syftade till att underlätta utbyggnaden av vindkraft samtidigt som kraven på en rättssäker och omsorgsfull prövning inte ska minska.

När det gäller vindkraftverks påverkan på kulturmiljön konstaterar utskottet att vindkraftverk ska tillståndsprövas enligt miljöbalken (1998:808). Enligt miljöbalkens mål ska balken bl.a. tillämpas så att värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas (1 kap. 1 §). Vidare följer av 3 kap. 6 § miljöbalken att mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att motion MJ222 (M) lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller ekonomisk kompensation för miljöskador, t.ex. ren förmögenhetsskada vid vindkraftsetableringar, finns bestämmelser i 32 kap. miljöbalken. En fastighetsägare som bedriver verksamhet på fastigheten är skyldig att betala skadestånd om verksamheten orsakar skador på omgivningen. Detsamma gäller den som brukar fastigheten i sin näringsverksamhet. Skada som inte har orsakats med uppsåt eller med vårdslöshet ersätts dock bara om skadan är av någon betydelse och i den utsträckning den störning som har orsakat skadan inte skäligen bör tålas med hänsyn till förhållandena på orten eller dess allmänna förekomst under jämförliga förhållanden. Skadestånd kan betalas för skador som uppstått till följd av

bl.a. buller, skakningar eller andra liknande störningar. Exempel på en annan liknande störning kan vara förfulning av landskapsbilden eller av utsikten, s.k. estetiska immissioner. Under vissa förutsättningar kan också ägaren till en fastighet som drabbas av störningar begära att den som bedriver verksamheten ska lösa in hela eller delar av den drabbade fastigheten. Frågor om skadestånd och inlösen avgörs av miljödomstolen. Mot bakgrund av det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna MJ319 (M), MJ390 (S) och MJ234 (FP) yrkande 1.

Vad gäller frågan om riktvärden för buller från vindkraftverk vill utskottet inledningsvis erinra om att miljöbalken är en ramlagstiftning, vilket bl.a. innebär att riksdagen har delegerat rätten att utfärda mer detaljerade föreskrifter till regeringen och dess myndigheter. När det gäller tillståndsvillkor, t.ex. rörande bullernivå, bestäms dessa av den behöriga tillståndsmyndigheten genom en prövning i det enskilda fallet mot bakgrund av miljöbalkens bestämmelser.

Enligt Boverkets handbok om vindkraft (Planering och prövning av vindkraftverk på land och i kustnära vattenområden, januari 2009) är det riktvärde för buller utomhus från vindkraftverk som tillämpas vid tillståndsmyndigheternas bedömning i de flesta fall 40 dB(A). Någon mer omfattande utvärdering av störningar från vindkraftverk har inte gjorts. Däremot har flera mindre studier gjorts, bl.a. en studie vid avdelningen för miljömedicin vid Göteborgs universitet, "Störningar från vindkraftverk: undersökning bland människor boende i närheten av vindkraftverk". Av denna framgår att andelen som störs av buller ökar med stigande ljudnivå. Ytterligare studier om störning från vindkraftverk visar att det inte bara är ljudnivån i sig som har betydelse. Om vindkraftverken syns eller inte samt uppfattningen om vindkraftens påverkan på landskapet har betydelse för hur mycket man störs av ljudet. Pågående forskning visar också att andelen störda varierar mellan olika landskapstyper och mellan ren landsbygd och samhällen. I vindkraftshandboken hävdas att det sammanfattningsvis kan sägas att studierna visar att 40 dB(A) är ett lämpligt riktvärde och att ett riktvärde på 40 dB(A) utomhus vid bostäder med hänsyn till detta inte bör överskridas. För vissa områden där ljudmiljön är särskilt viktig och naturliga ljud dominerar, t.ex. fjäll och skärgårdar, bör värdet dock vara lägre än 40 dB(A).

Vad gäller områden där ljudmiljön är särskilt viktig konstaterar utskottet att åtgärder kan vidtas på lokal nivå. En kommun kan i översiktsplanen peka ut områden där en låg bullernivå bör upprätthållas.

Med hänsyn till det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna MJ234 (FP) yrkande 2 och MJ201 (KD).

Täkter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner (M, MP) om täkter.

Jämför reservation 6 (MP, V).

Motionerna

I motion Sk398 (M) yrkande 1 föreslås att uttag av naturgrus bör förbjudas i de områden som har betydelse för dricksvattenförsörjningen. Enligt motion MJ436 (MP) bör riksdagen besluta att tidigare 9 kap. 6 a § första och andra styckena miljöbalken (1998:808) ska återinföras i paragrafen. Bestämmelserna behövs för att säkra skyddet av biologisk mångfald, vilket Miljööverdomstolens dom i mål M 350-09 om täkt på Gotland visar.

Utskottets ställningstagande

Våren 2009 tog riksdagen ställning till regeringens proposition Enklare och bättre täktbestämmelser (prop. 2008/09:144, bet. 2008/09:MJU25, rskr. 2008/09:253). Enligt den nya bestämmelsen 9 kap. 6 b § miljöbalken (1998:808) får inga fortsatta eller nya tillstånd till täkt av naturgrus ges om det med hänsyn till det avsedda användningsområdet är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt att använda ett annat material. Tillstånd får inte heller ges till uttag av naturgrus i avlagringar som är betydelsefulla för dricksvattenförsörjningen om täkten kan medföra en försämrad vattenförsörjning eller om naturgrusförekomsten utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö.

Med hänvisning till riksdagens tidigare beslut föreslår utskottet att motion Sk398 (M) yrkande 1 bör lämnas utan vidare åtgärd, i den mån motionen inte kan anses tillgodosedd.

När det gäller den ändring av 9 kap. 6 a § miljöbalken som riksdagen beslutade om våren 2009 vill utskottet först påpeka att bestämmelsens andra stycke om att behovet av bruksbar odlingsmark ska beaktas vid prövning av tillstånd till täkt av matjord flyttades oförändrad till den nya paragrafen 9 kap. 6 d § samma balk.

När det gäller paragrafens tidigare första stycke vill utskottet uppmärksamma den debatt mellan miljöministern och en av motionärerna som gällde denna fråga (ip. 2010/11:33 den 4 november 2010). I sitt svar anför miljöministern att skyddet för hotade arter och betydelsen av biologisk mångfald i dag är en av de mest prioriterade miljöfrågorna både nationellt och internationellt. Ett viktigt sätt att åstadkomma ett skydd för hotade arter och att värna den biologiska mångfalden är att ha ett effektivt regelverk. Den biologiska mångfalden är en del av miljöbalkens övergripande

mål, och enligt miljöbalkens portalparagraf ska balken tillämpas så att den biologiska mångfalden bevaras. Bestämmelser till skydd för hotade arter och värdefulla naturmiljöer finns i flera av miljöbalkens kapitel.

För att bestämmelser ska vara effektiva och ge ett starkt skydd anser miljöministern att det är viktigt att de är tydliga. Den tidigare gällande stoppregeln var inte tydlig. Det var oklart hur bestämmelsens tillämpningsområde skulle avgränsas. Syftet med ändringen av 9 kap. 6 a § miljöbalken var således att åstadkomma ett bättre och tydligare regelverk. Samtidigt som stoppregeln togs bort infördes två nya bestämmelser som syftar till att ge ett starkare och bättre skydd för naturgrus och våtmarker.

Miljöministern anför vidare att det inte går att dra slutsatsen av den aktuella domen att miljöbalkens skydd för biologisk mångfald har försvagats. Prövningen innehöll ett flertal frågor varav stoppregelns tillämpning endast var en. Prövningen omfattade också frågor om täktens lokalisering utifrån bestämmelserna i 2 och 3 kap. miljöbalken, möjligheten att ge tillstånd enligt bestämmelserna om Natura 2000 och tillåtligheten av vattenverksamheten. I samtliga dessa frågor gjorde Miljööverdomstolen en annan bedömning än miljödomstolen. Miljööverdomstolen ansåg, till skillnad från miljödomstolen, att det inte finns någon realistisk alternativ lokalisering av täktverksamheten. Miljööverdomstolen ansåg också, till skillnad från miljödomstolen, att intresset av materialutvinning väger tyngre än naturvårdsintressena. Vid bedömningen av om det var möjligt att ge tillstånd enligt bestämmelserna om Natura 2000 värderade Miljööverdomstolen de skydds- och kontrollåtgärder som bolaget har åtagit sig att vidta annorlunda än vad miljödomstolen gjort. Miljööverdomstolen fann därför, till skillnad från miljödomstolen, att täkten inte skulle påverka de skyddade livsmiljöerna i området som helhet eller medföra att de skyddade arterna skulle utsättas för en störning som på ett betydande sätt kunde försvåra bevarandet av arterna i området. Slutligen ansåg Miljööverdomstolen, till skillnad från miljödomstolen, att vattenverksamheten var tillåtlig. Att stoppregeln upphävts saknade, såvitt det är möjligt att bedöma, betydelse för Miljööverdomstolen vid bedömningen av samtliga dessa frågor.

Miljöministern noterar vidare att Miljööverdomstolen i sitt remissvar över förslaget att ta bort stoppregeln delat regeringens uppfattning att de generella reglerna i 1, 2 och 3 kap. miljöbalken är tillräckliga för reglering av täkter och att stoppregeln kan tas bort utan att det leder till en ändring av bedömningarna vid prövning av täkter. Miljöministern anför avslutningsvis att om en framtida tillämpning av miljöbalken skulle utvisa att skyddet för den biologiska mångfalden har minskat kommer han att verka för en regeländring så att skyddet för den biologiska mångfalden är fortsatt starkt.

Utskottet anser av samma skäl som miljöministern att någon åtgärd inte är påkallad. Motion MJ436 (MP) avstyrks därmed.

Miljöforskning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner (MP, KD) om miljöforskning.

Jämför reservation 7 (S, MP, V).

Motionerna

I motion MJ240 (KD) yrkande 7 påtalas behovet av en fokusering och samordning av forskningsresurserna för att hitta effektiva lösningar att minska klimatpåverkan. Särskilt viktigt är stödet till samhällsvetenskaplig forskning med relevans för miljö- och klimatpolitiken.

Det har länge varit känt att effekten av ett ämne kan förstärka eller motverka effekten av ett annat ämne. Enligt motion MJ449 (MP) yrkande 17 bör en förbättrad kunskap om kombinationseffekter få ökad prioritet vid finansiering av forskning om miljö och hälsa.

I motion MJ332 (KD) framhålls vikten av att inom ramen för den nya havs- och vattenmiljömyndigheten skapa ett nära samarbete mellan havsforskningen och fisket. Att ta till vara den kunskap som finns inom fisket är en viktig del av forskningen.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis noterar utskottet att regeringen fördelar medel till olika forskningsfinansiärer, vilket innebär att en övergripande inriktning ges för hur medlen bör användas. Forskningsfinansiärerna avgör i sin tur vilka projekt som ska erhålla forskningsmedel.

Enligt förordningen med instruktion för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (2009:1024) har Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) till uppgift att främja och stödja grundforskning och behovsmotiverad forskning inom områdena miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Inom ramen för sin uppgift ska Formas bl.a. särskilt fördela medel till samfinansierad forskning, nyttiggöra forskningsresultaten och främja en hållbar utveckling i samhället, ta initiativ till och stödja ämnesövergripande forskning och ansvara för kommunikation om forskning och forskningsresultat samt för popularisering av den forskning som finansieras av rådet. Formas ska tillsammans med Vetenskapsrådet, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap och Verket för innovationssystem ingå i en samordningsgrupp som består av myndighetscheferna. Gruppen ska samverka och gemensamt utarbeta analyser, strategier och forskningsprogram samt i övrigt ta initiativ till att utveckla och förnya formerna för forskningsverksamheten.

Förutom Formas vill utskottet uppmärksamma IVL Svenska Miljöinstitutet. IVL är ett fristående och icke vinstdrivande forskningsinstitut som arbetar med tillämpad forskning och uppdrag för en ekologiskt, ekono-

miskt och socialt hållbar tillväxt inom näringslivet och övriga samhället. IVL:s forskning är inriktad på kartläggning och lösning av problem inom miljö och hållbar utveckling. Forskningen har som mål att söka för samhället kostnadseffektiva och långsiktiga lösningar. En stor del av forskningen är s.k. samfinansierad forskning, dvs. forskning som staten och näringslivet finansierar tillsammans. Från och med 2007 bedrivs den samfinansierade forskningen i sex temaområden. Dessa utgörs av Klimat och energi, Luft och transporter, Vatten, Resurseffektiva produkter, Hållbart samhällsbyggande och Hållbar produktion.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet att motion MJ240 (KD) yrkande 7 lämnas utan vidare åtgärd.

Som svar på den skriftliga frågan 2010/11:175 om att stärka kunskaperna om risker med kemikalier anförde miljöministern följande den 22 december 2010. Målet att skapa en giftfri miljö är en av regeringens prioriterade miljöpolitiska områden. Sverige driver på för en mer effektiv kemikaliepolitik inom EU, bland annat genom att verka för skärpt lagstiftning och genom att gå före på en rad områden. Kemikaliepolitiken ska grundas på välunderbyggda vetenskapliga underlag. Detta innebär att det är viktigt att Sverige har en stark miljötoxikologisk forskning. En viktig finansierare av miljötoxikologisk forskning är Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas, som under många år har satsat betydande resurser på denna typ av forskning, även under de senaste åren. Några andra viktiga finansierare av miljöforskning, bland annat miljötoxikologi är Naturvårdsverket och Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (Mistra). Dessutom satsas betydande resurser på miljötoxikologisk forskning inom EU:s ramprogram för forskning och utveckling. Kemikalieinspektionen har också fått i uppdrag att ta fram och genomföra en handlingsplan för giftfri vardag. Arbetet kommer att pågå under mandatperioden. Det är ett viktigt initiativ för att ytterligare förbättra kunskaperna om farliga kemikalier. Regeringen planerar att under år 2012 presentera en forskningspolitisk proposition där regeringen kommer att se över forskningsprioriteringarna för kommande år.

I likhet med miljöministern anser utskottet att Sverige har tillgång till en omfattande forskning om risker med kemikalier. Utskottet vill i detta sammanhang också påpeka att målet om en giftfri miljö föreslås bli en strategisk fråga i miljömållberedningens arbete. Med hänsyn till det arbete som pågår och till vikten av en fri forskning föreslår utskottet att motion MJ449 (MP) yrkande 17 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller samarbetet mellan havsforskningen och fisket har utskottet inhämtat att den nuvarande centrala myndighet som ansvarar för Sveriges fiskeresurser, Fiskeriverket, tar till vara yrkesfiskarnas erfarenheter inom ramen för olika projekt, bl.a. när det gäller redskapsutveckling och för att ta fram underlag inför beståndsuppskattning.

Regeringen beslutade den 17 juni 2010 om direktiv för inrättande av en ny myndighet för havs- och vattenmiljö (dir. 2010:68). Enligt direktivet ska en särskild utredare förbereda och genomföra bildandet av myndigheten. Utredarens arbete ska genomföras i två etapper. Under den andra etappen ska utredaren vidta de åtgärder som krävs för att den nya myndigheten ska kunna inleda sin verksamhet den 1 juli 2011. Utredaren ska bl.a. lämna förslag till instruktion, regleringsbrev och budget. När det gäller samverkan ska utredaren senast den 1 juni 2011 lämna förslag till regeringen om formerna för samverkan mellan myndigheten och Naturvårdsverket, länsstyrelserna, Jordbruksverket, Kustbevakningen samt andra berörda myndigheter och organisationer.

Utskottet konstaterar att arbetsformerna för den nya myndigheten ännu är i utredningsfasen. Utskottet vill inte föregripa det pågående beredningsarbetet och avstyrker därmed motion MJ332 (KD).

Kosterhavets nationalpark

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion (M) om utvärdering av Kosterhavets nationalpark.

Motionen

I motion MJ228 (M) föreslås att bildandet av Kosterhavets nationalpark ska utvärderas i syfte att klargöra förutsättningarna för att bilda ytterligare marina nationalparker. Både utanför Bohuskusten och i andra delar av Sverige finns områden med höga naturvärden och unika havsmiljöer, vilka liksom Kosterhavet kan få skydd som nationalpark.

Utskottets ställningstagande

Av skötselplanen för Kosterhavets nationalpark framgår följande. Nationalparken sköts med en adaptiv förvaltning. En adaptiv förvaltning innebär att man sätter upp mål för skydd och förvaltning, beslutar om åtgärder för att uppnå dessa mål, kontinuerligt övervakar utvecklingen av målen och justerar åtgärderna om målen inte uppnås. Detta sker i en process som ständigt upprepas. Den adaptiva förvaltningsmodellen är en struktur som på ett systematiskt sätt gör det möjligt att testa antaganden, erhålla ny kunskap och kunna anpassa och förändra åtgärder och mål utifrån de resultat som erhålls i en kontinuerligt lärande process. Modellen bygger också på att man involverar de intressenter som berörs av mål och åtgärder i beslutsfattandet. Fördelarna med det är att både vetenskaplig och mer erfarenhetsba-

serad kunskap kommer till nytta. Det lokala deltagandet och möjligheten att påverka ökar också acceptansen hos de berörda intressenterna så att åtgärder och regler verkligen efterlevs.

Länsstyrelsen är förvaltare av Kosterhavets nationalpark. Länsstyrelsen har inrättat en delegation – Kosterhavsdelegationen – som har i uppgift att ansvara för förvaltningen av nationalparken och Kosters naturreservat. Förvaltningsformen ska utvärderas efter fem år.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion MJ228 (M) i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Miljöpolitikens mål, punkt 1 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Åsa Romson (MP), Jens Holm (V) och Suzanne Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:MJ202 och 2010/11:MJ435 samt avslår motion 2010/11:MJ240 yrkande 8.

Ställningstagande

Sveriges ekologiska fotavtryck ökar. Trots minskade utsläpp av växthusgaserna beräknat på produktion i Sverige, ökar de utsläpp som Sverige bidrar till totalt sett genom konsumtionen. Eftersom det i slutändan är den totala belastningen på planetens ekosystem, inklusive klimatsystemet, som behövs för framtida generationers välbefinnande, måste dimensionen kring ekologiska fotavtryck och konsumtionens påverkan på miljö och hälsa utomlands börja tas in i arbetet kring miljö kvalitetsmålen. Vi menar att det behöver utarbetas en samlad strategi inom ramen för miljömålsarbetet för åtgärder som begränsar den svenska konsumtionens miljö- och hälsoeffekter utomlands.

En viktig fråga när det gäller matens miljöpåverkan är att det slängs mycket mat i hela livsmedelskedjan. I dag tas få initiativ i Sverige för att på allvar minska matavfallet längs livsmedelskedjan – i butiker, hushåll, storhushåll och offentlig sektor – och det krävs därför en uttalad målsättning för att tvinga myndigheter och övriga aktörer att utforma strategier och samordna resurser för arbetet. Vi menar att Sverige bör anta ett mål i syfte att minska det onödiga matavfallet med 20 % på fem år.

Detta bör ges regeringen till känna.

2. Miljömålen i samhällsplaneringen, punkt 2 (MP, V)

av Åsa Romson (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:T502 yrkande 25.

Ställningstagande

I dagsläget körs miljön i alltför många fall över av kommersiella intressen. Miljömålens status i lagstiftningen är en viktig orsak till att så är fallet. Vi anser därför att miljömålen ska vara styrande för den långsiktiga planeringen, exempelvis genom att stärka miljömålens ställning i miljöbalken och plan- och bygglagen.

Detta bör ges regeringen till känna.

3. Rättsliga frågor, punkt 3 (MP, V)

av Åsa Romson (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ432 och avslår motion 2010/11:N402.

Ställningstagande

Regeringen har under lång tid medgett behovet av en övergripande översyn av miljöorganisationernas talerätt, men samtidigt hänvisat till frånvaron av en slutlig unionsrättsakt i frågan. Förhandlingar i fråga om förslaget till EU-direktiv om tillgång till rättslig prövning som presenterades 2003 har dock inte bedrivits på länge. Det finns därför ingen anledning för Sverige att invänta beslut på EU-nivå längre. Vi menar att regeringen skyndsamt bör göra en bred översyn av miljöorganisationernas talerätt i syfte att utvidga talerätten.

Detta bör ges regeringen till känna.

4. Nedskräpning, punkt 4 (S, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Jens Holm (V) och Suzanne Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ283.

Ställningstagande

Enligt en undersökning från Uppsala kostar det skattebetalarna 20 öre att tömma ett papper från en papperskorg, men 3:40 kr att plocka upp det från marken. Det betyder att det rör som om enorma ekonomiska vinster om skräp kan hamna på rätt ställe från början.

Förutom den ekonomiska vinsten är också miljöaspekten viktig. Skräp ska tas om hand, inte spridas i naturen. Därför anser vi att regeringen bör ta initiativ till en ökad satsning för att förhindra nedskräpning.

Detta bör ges regeringen till känna.

5. Terrängkörningslagen, punkt 5 (SD)

av Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:MJ397.

Ställningstagande

Dagens utformning av terrängkörningslagen ställer ofta till problem för dem som vill arrangera motortävlingar i terräng. Eftersom det ligger på länsstyrelsens bord att bevilja dispens från terrängkörningslagen, räcker det inte med att man är överens med markägaren för att kunna arrangera en motortävling. En reformering av terrängkörningslagen för att ge enskilda tävlingsarrangemang dispens regelmässigt skulle skapa en större förutsägbarhet samt underlätta administration och planering för både myndigheter och tävlingsarrangörer. Utgångspunkten ska vara att en överenskommelse mellan markägare och arrangerande motorförening ska vara tillräcklig vid enskilda arrangemang.

Detta bör ges regeringen till känna.

6. Täkter, punkt 7 (MP, V)

av Åsa Romson (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11: MJ436 och avslår motion 2010/11: Sk398 yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att följande två stycken bör återinföras i början av 9 kap. 6 a § miljöbalken.

”Vid prövning av en ansökan om tillstånd till täkt ska behovet av det material som kan utvinnas vägas mot de skador på djur- och växtlivet och på miljön i övrigt som täkten kan befaras orsaka. Tillstånd får inte lämnas till en täkt som kan befaras försämra livsbetingelserna för någon djur- och växtart som är hotad, sällsynt eller i övrigt hänsynskrävande.

Vid prövning av en ansökan om tillstånd till täkt av matjord ska behovet av brukningsbar jordbruksmark beaktas.”

År 2009 ändrades miljöbalken genom att den s.k. stoppregeln vid beslut om täkter togs bort. Regelen togs bort genom riksdagens beslut om regeringens proposition 2008/09:144 Enklare och bättre täktbestämmelser. I propositionen slog regeringen fast att ”Ett borttagande av stoppregeln innebär därmed inte att förutsättningarna för att bevara den biologiska mångfalden minskar”.

Det har visat sig att detta var ett felaktigt påstående. Det är uppenbart att företaget Nordkalks ansökan om en täkt på Gotland har fått en annan behandling än vad som skulle ha varit fallet om stoppregeln varit kvar.

Detta bör ges regeringen till känna.

7. Miljöforskning, punkt 8 (S, MP, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Åsa Romson (MP), Jens Holm (V) och Suzanne Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11: MJ449 yrkande 17 och avslår motionerna 2010/11: MJ240 yrkande 7 och 2010/11: MJ332.

Ställningstagande

Faror och risker med kemiska ämnen bedöms normalt var för sig. Gränsvärden och andra försiktighetsmått sätts också därefter. Men både människor och miljö utsätts för en mängd kemiska ämnen samtidigt. Det har länge varit känt att effekten av ett ämne kan förstärka eller motverka effekten av ett annat ämne.

Vi anser att förbättrad kunskap om kombinationseffekter bör få ökad prioritet vid finansiering av forskning om miljö och hälsa. Även om det blir svårt eller omöjligt att utreda alla kombinationseffekter bör ökad hänsyn tas till sådana om det finns indikationer på att de förekommer.

Detta bör ges regeringen till känna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:Sk398 av Krister Hammarbergh (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uttag av naturgrus förbjuds i de områden där de har betydelse för dricksvattenförsörjningen.

2010/11:T502 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP):

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att miljömålen ska vara styrande för den långsiktiga planeringen, exempelvis genom en stärkt ställning i miljöbalansen och plan- och bygglagen.

2010/11:MJ201 av Lars Gustafsson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta utreda förändringar i regelverket för buller från vindkraftverk.

2010/11:MJ202 av Gunvor G Ericson (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör anta ett hållbarhetsmål i syfte att minska det onödiga matavfallet med 20 % på fem år.

2010/11:MJ222 av Gustav Nilsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vindkraftverks påverkan på känsliga kulturmiljöer.

2010/11:MJ228 av Maria Plass (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utvärdera bildandet av Kosterhavets nationalpark i syfte att klargöra förutsättningarna för att bilda ytterligare marina nationalparker.

2010/11:MJ234 av Christer Nylander och Ulf Nilsson (båda FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att pröva möjligheten till kompensering vid minskat fastighetsvärde till följd av vindkraftsetablering.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om decibelgränser vid etablering av vindkraftverk i tysta områden.

2010/11: MJ240 av Emma Henriksson (KD):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av fokusering och samordning av forskningsresurserna.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hur medborgarna genom sina val av livsstil kan bidra till att nå klimatmålen.

2010/11: MJ283 av Elin Lundgren (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en ökad satsning mot nedskräpning.

2010/11: MJ319 av Jan Ericson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över hur närboende kan ersättas för sjunkande marknadsvärden på sina fastigheter i samband med vindkraftsetableringar.

2010/11: MJ332 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inom ramen för den nya myndighetsstrukturen skapa ett nära samarbete mellan fisket och havsforskningen.

2010/11: MJ390 av Marie Nordén m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för dem som berörs av en vindkraftsutbyggnad.

2010/11: MJ397 av Josef Fransson och Tony Wiklander (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att reformera terrängkörningslagen för att underlätta för idrottsföreningar att få dispens (undantag) från terrängkörningslagen för att arrangera motortävlingar i terräng.

2010/11: MJ432 av Gustav Fridolin m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör göra en bred översyn av miljöorganisationernas talerätt i syfte att bredda talerätten.

2010/11: MJ435 av Åsa Romson m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utarbeta en samlad strategi inom ramen för miljömålsarbetet för åtgärder som begränsar den svenska konsumtionens miljö- och hälsoeffekter utomlands.

2010/11: MJ436 av Åsa Romson och Gustav Fridolin (båda MP):

Riksdagen beslutar att följande två stycken återinförs i början av 9 kap. 6 a § miljöbalken: "Vid prövning av en ansökan om tillstånd till täkt ska behovet av det material som kan utvinnas vägas mot de skador på djur- och växtlivet och på miljön i övrigt som täkten kan befaras orsaka. Tillstånd får inte lämnas till en täkt som kan befaras försämra livsbetingelserna för någon djur- och växtart som är hotad, sällsynt eller i övrigt hänsynskrävande. Vid prövning av en ansökan om tillstånd till täkt av matjord ska behovet av bruksbar jordbruksmark beaktas".

2010/11: MJ449 av Peter Eriksson m.fl. (MP):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättrad kunskap om kombinationseffekter vid finansiering av miljöforskning.

2010/11: N402 av Camilla Waltersson Grönvall och Henrik Ripa (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regelförenklingar och företräde i hanteringen för tillståndsprövningar som gäller miljöförbättrande åtgärder.